

פסחים פח

הסיבות שהגלינו לבבל

1. תני רבי חייא: מאי דכתיב **אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה** - יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינן יכולין לקבל גזרות של רומיים, לפיכך הגלה אותם לבבל.
 2. ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשואל, שנאמר **מי? הלא אפדט נמות אפדט**.
 3. רבי חנינא אמר: מפני שקרוב לשונם ללשון תורה.
 4. רבי יוחנן אמר: מפני ששיגרן לבית אמון. משל לאדם שכעס על אשתו, להיכן משגרה - לבית אמה.
 5. עולא אמר כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.
סיפור שקשור לנושא: עולא איקלע לפומבדיתא, קריבו ליה טירינא דתמרי. אמר להו: כמה כי הני בזוזא? - אמרו ליה: תלת בזוזא. אמר: מלא צנא דדובשא בזוזא, ובבלאי לא עסקי באורייתא! בליליא צערוהו. אמר: מלא צנא סמא דמותא בזוזא בבבל, ובבלאי עסקי באורייתא!
- שאלה על פסוק**: ואמר רבי אלעזר: מאי דכתיב **והלכו צמים רבים ואמרו לכו ונצלה אף ה' אף אף בית אלהי יעקב וכו'**, אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק?
תשובה: אלא: לא כאברהם שכתוב בו ה', שנאמר **אשר יאמר היום ה' יראה**, ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר **ויצא יצחק ליעקב בעדה**. אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר **ויקרא את שם המקום ההוא בית אף**.
עוד דרשה: אמר רבי יוחנן: גדול קבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ, שנאמר **ונקפצו בני יהודה ובני ישראל יחדו וישלחו את הארץ כי גדול יום יצא אף**, וכתוב **ויהי צרה ויהי קר יום אחד**.

יתום ששחטו עליו אפוטרופסין וכו'.

קושי: שמעת מינה: יש ברירה!

תירוץ: אמר רבי זירא: **שה לבית מכל מקום**.

- בריייתא בנושא**: תנו רבנן: **שה לבית** - מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים, בין מדעתן בין שלא מדעתן. אבל אינו שוחט על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו ושפחתו העברים ועל יד אשתו אלא מדעתן.
עוד ברייתא בנושא: תניא אידך:
לא ישחוט אדם לא על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל יד אשתו אלא מדעתן. אבל שוחט הוא על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים, בין מדעתן ובין שלא מדעתן. וכולן ששחטו ושחט רבן עליהן - יוצאין בשל רבן, ואין יוצאין בשל עצמן, חוץ מן האשה שיכולה למחות.

קושי על הברייתא: מאי שנא אשה?

תירוץ: אמר רבא: אשה וכל דדמי לה.

סתירה בדברי הברייתא: הא גופא קשיא:

ולא על ידי אשתו אלא מדעתן	חוץ מן האשה שיכולה למחות	
הא סתמא - לא נפקא!	טעמא - דמחי, הא לא מחי - נפקא בשל בעלה	הסתירה
מאי אלא מדעתן לאו דאמרי אין, אלא בסתמא לאפוקי היכא דאמור לא.		פתרון
והא כולם ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן דבסתמא, וקתני חוץ מן האשה מפני שיכולה למחות! משמע אשה לא יוצאת בסתמא		קושי על הפתרון
אמר רבא: כיון ששחטו - אין לך מיחוי גדול מזה		תירוץ

עבד של שני שותפין וכו'.

רצה מזה אוכל רצה מזה אוכל	עבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהן	
דלא קפדי אהדדי	בדקפדי אהדדי	סתירה
		פתרון

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •

סתיירה	מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו משל רבו הוא דלא יאכל, אבל משל עצמו - יאכל	לא יאכל לא משלו ולא משל רבו!
פתרון (רש"י)	משנה שנייה	משנה ראשונה

הסבר משנה ראשונה/שנייה: דתנן: מי שחציו עבד וחציו בן חורין - עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל, בית שמאי אומרים: תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם, לישא שפחה אינו יכול, שכבר חציו בן חורין. לישא בת חורין - אינו יכול, שעדיין חציו עבד. יבטל - והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר *אל תהו כראת צרה!* אלא: מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חצי דמיו. וחזרו בית הלל להורות כבית שמאי.

משנה.

האומר לעבדו	שחט:	שכח מה אמר לו רבו כיצד יעשה?	שכח רבו מה אמר לו
צא ושחוט עלי את הפסח	גדי - יאכל, טלה - יאכל גדי וטלה - יאכל מן הראשון	ישחט טלה וגדי, ויאמר: אם גדי אמר לי רבי - גדי שלו וטלה שלי, ואם טלה אמר לי רבי - הטלה שלו וגדי שלי.	שניהן יצאו לבית השריפה, ופטורין מלעשות פסח שני

קושי: פשיטא!

תירוץ: שחט גדי יאכל - אף על גב דרגיל בטלה. שחט טלה יאכל - אף על גב דרגיל בגדי.

קושי: שחט גדי וטלה מן הראשון והא תניא: אין נמנין על שני פסחים כאחד!

תירוץ - אוקימתא למשנה: מתניתין במלך ומלכה.

חיזוק מברייתא: והתניא: אין נמנין על שני פסחים כאחד, ומעשה במלך ומלכה שאמרו לעבדיהם:

צאו ושחטו עלינו את הפסח, ויצאו ושחטו עליהן שני פסחים. באו ושאלו את המלך, אמר להם: לכו ושאלו את המלכה. באו ושאלו מן המלכה, אמרה להם: לכו ושאלו את רבן גמליאל. באו ושאלו את רבן גמליאל, אמר להם: מלכה ומלך דדעתן קלה עליהן - יאכלו מן הראשון, אנן - לא נאכל לא מן הראשון ולא מן השני. ושוב פעם אחת נמצאת הלטאה בבית המטבחים, ובקשו לטמא כל הסעודה כולה. באו ושאלו את המלך, אמר להם: לכו ושאלו את המלכה. באו ושאלו את המלכה, אמרה להם: לכו ושאלו את רבן גמליאל. באו ושאלו אותו. אמר להם: בית המטבחים רותח או צונן? - אמרו לו: רותח. - אמר להם: לכו והטילו עליה כוס של צונן. הלכו והטילו עליה כוס של צונן, וריחשה. וטהר רבן גמליאל כל הסעודה כולה. נמצא מלך תלוי במלכה, ונמצאת מלכה תלויה ברבן גמליאל, נמצאת כל הסעודה תלויה ברבן גמליאל.

שכח מה שאמר לו רבו... ישחט טלה וגדי, ויאמר: אם גדי אמר לי רבי - גדי שלו וטלה שלי...

קושי: שלי? מה שקנה עבד קנה רבו!

תירוץ: אמר אביי: הולך אצל רועה הרגיל רבו אצלו, דניחא ליה בתקנתא דרביה, ומקני ליה חד מינייהו על מנת שאין לרבו רשות בו.

שכח רבו מה שאמר לו וכו'.

הגבלת המשנה: אמר אביי: לא שנו אלא ששכח אחר זריקה, דבעידנא דאיזריק דם הוה חזי לאכילה. אבל שכח לפני זריקה, דכי איזריק דם לא הוה חזי לאכילה - חייבין לעשות פסח שני.

דיון בהגבלת: איכא דמתני לה אברייתא: חמשה שנתערבו עורות פסחיהן זה בזה, ונמצאת יבלת

באחד מהן - כולן יוצאין לבית השריפה, ופטורין מלעשות פסח שני. אמר אביי: לא שנו אלא שנתערבו לאחר זריקה, דבעידנא דאיזריק דם מיהא הוה חזי לאכילה. אבל נתערבו לפני זריקה - חייבין לעשות פסח שני.

מאן דמתני אמתניתין - כל שכן אברייתא.

מאן דמתני אברייתא - אבל אמתניתין לא, כיון דכשירין נינהו, דאי אידכר הוי חזי לאכילה - קמי שמיא גליא.

אמר מר: **ופטורין מלעשות פסח שני.**

קושי בברייתא עם היבלת: והא איכא חד דלא נפיק!

תירוץ: משום דלא איפשר. היכי ליעביד?

- ליתי כל חד וחד פסח - קא מייתי חולין לעזרה, דארבעה מינייהו עבדי להו.
- ליתי כולהו חד פסח - נמצא פסח נאכל שלא למנויו.
- **קושי:** האי מאי? ניתי כל חד מינייהו פסחו, וניתני ונימא: אי דידי בעל מום - האי דאייתי השתא ניהוי פסח, ואי דידי תם - האי דאייתי השתא ניהוי שלמים.

